

BECERİ ÖĞRETİMİ

-
- Beceri, bireyin sahip olduğu yeterliliklerine dayalı olarak yapabileceği tahmin edilen veya yaptığı etkinliklerdir.
 - Çocukların temel becerilerdeki yetkinliği bağımsızlıkları için önemlidir.

-
- El yüz yıkama ve kurulama, diş fırçalama, burun temizliği, yemek yeme, giyinme ve soyunma, banyo yapma, tuvalet becerileri
 - Tırnak bakımı, cilt bakımı ve saç bakımı
 - Günlük yaşam işlerini yerine getirme; (elbise satın alma ve bakımı, yaşa ve havaya uygun giyinme, ilaçların kullanımı, sağlıklı beslenme alışkanlıkları ileri düzey öz bakım becerileridir.

becerileri kazanmaya etki eden davranışlar

- Çocuğun görsel dikkat, taklit, yönerge alma ve basit cümle anlama becerilerindeki gelişim beceri kazanımını etkiler
 - Büyük kas becerilerindeki yetersizlikler (Kol-bacak)
 - Görme yetersizlikleri
 - El-göz koordinasyonunda yetersizlikler
 - Manipülatif becerilerde yetersizlikler
 - Ağız ve ağız içi bölümlerinde şekil bozuklukları, gelişmemesi

Öğretimden önce

- Hedef beceriler seçilir.
 - İşlevsel beceriler
- Çocuğun günlük yaşamında yardıma gereksinim duyduğu beceriler
- Çocuğun öğrenmek istediği beceriler
- Çocuğun öğrenmeye hazır olduğu beceriler
- Öğretmek istediğimiz beceriler
- Beceriler aşamalandırılır
 - İleri zincirleme
 - Geri zincirleme
- Ödüller belirlenir
 - Yiyecek
 - Nesne
 - Etkinlikler
 - Semboller

Hedef becerilerin seçilmesi

- Çocuk ve ailesi için öncelikli beceriler nelerdir?
- Çocuğun içinde yaşadığı ortamın özellikleri nasıldır?
- Çocuğun sahip olduğu kavram ve beceriler nelerdir?
- Çocuğun genel gelişim düzeyi hakkında bilgi edinilir (gelişimsel alanlarda kaba değerlendirme araçları uygulamak, aile görüşmeleri, ortam incelemesi) ve hedef beceriler belirlenir.

Performansın belirlenmesi

- Öğrenciye yeni bir şeyler öğretebilmek için, öğrencinin önceki bilgilerinin ve sahip olduğu becerilerin neler olduğunu çok iyi bilmesi gerekir.
- Yeni bilgi ve beceriler, önceki bilgi ve becerileri temel alır.
- Bu aşama, öğretim sürecindeki ilk basamak olan performans belirleme aşamasıdır.

performans düzeyinin belirlenmesi

-Öğretime başlamadan önce öğrencinin hangi beceri ve kavramları öğrendiğini belirlemek amacıyla,

-Öğrencinin hangi beceri ve kavramları öğrenmeye hazır olduğunu belirlemek amacıyla,

-Öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla yapılır.

Performans düzeyinin belirlenmesi

- Kaba değerlendirme araçları
- Aile görüşmeleri
- Gözlemler ile öğrencinin genel olarak günlük yaşam ve öz bakım becerilerinde yapabildikleri ve yapamadıkları belirlenir.
- Yapamadığı beceriler belirlenir
- Gelişimsel sırasına ve kullanım işlevine göre öncelik sırasına konulur
- Öncelikli beceriler belirlenir

Beceri analizi ve amaç oluřturma

- Belirlenen becerilerde çocuğun yapabildiklerinin belirlenmesi için beceri analizi ve buna dayalı “ölçüt bağımlı ölçü aracı” hazırlanır
- Ölçü aracı çocuğa uygulanarak çocuğun yapabildikleri belirlenir
- Çocuğun yapabildiklerine dayalı olarak “tüm beceri, ileri zincirleme, geri zincirleme” yaklaşımlarından birine dayalı olarak UDA, KDA ve ÖA belirlenir

Beceri Analizi Nedir?

- Beceri analizi, bir becerinin tamamlanabilmesi için gereken her bir beceri basamağının sıralı olarak belirlenmesi işidir.
- İyi bir beceri analizinde öğretilecek becerilerin sırası mantıklılık izlemelidir.
- Beceri analizinde öğrencinin amaca ulaşabilmesi için gerekli tüm basamaklar yer almalıdır.

Beceri analizi

- Performans belirlemek
- Öğretim yapmak
- Öğretim sonunda değerlendirme yapmak amacıyla kullanılabilir.

Beceri Analizinin Öğretime Katkıları

- **BİLGİ:** Beceri analizi yapıldığında en yüksek düzeyde bilgi sunmak mümkün olmaktadır.
- Öğretim basamakları beceri analiziyle belirlendiği için, öğretim materyali küçük parçalar halinde sunulabilmektedir.
- Böylece öğretmen öğrenciye bilgiyi daha çabuk ve kesin olarak kazandırabilmektedir.

Beceri analizi

- **Öğretimin Bireyselleştirilmesi:** Beceri analizinin yapılması, öğretim basamaklarının oluşturulmasına hizmet ettiği için, öğrencilerin düzeyine göre öğretimin oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.
- **Öğretimi Kolaylaştırması:** Beceri analizi, öğrencinin bulunduğu düzeyi kolayca belirlememize yardımcı olduğu gibi öğretime nereden başlayacağımızı bilmemize de yardımcı olur.
- **Objektif Değerlendirme:** Yapılan beceri analizi basamaklarıyla öğrencilerin göstermiş oldukları ilerlemeleri değerlendirmek ve kaydını tutmak mümkün olmaktadır. Bu da öğretmenin yanlılığını azaltmaktadır.
- **Tekrarlanabilirlik:** Yapılan beceri analizleri, başka okul ve öğretmenlerce tekrar uygulanabilme olanağı sağlar.

Beceri analizi

- Beceri analizi türleri:
 - Yapılış sırasına göre beceri analizi
 - Gelişimsel aşamaya göre beceri analizi
 - Güçlük düzeyine göre beceri analizi
 - Becerinin yapısal analizi

Beceri analizi

- Yapılış Sırasına Göre Beceri Analizi:

Yapılış sırasına göre beceri analizi, **ileri zincirleme** ve **geriye zincirleme** yaklaşımı olmak üzere iki şekilde yapılabilir.

İleri Zincirleme Yaklaşımı: Analizi yapılan becerinin basamaklarının yapılış sırasına göre önce yapılandan sonra yapılan doğru sıralanmasıdır.

- İleri Zincirleme Yaklaşımıyla Çorap Giyme Becerisinin Analizi:

1. Katlanmış olarak önünde duran çorabı iki eliyle tutar.
2. Çorabı parmak uçlarına yerleştirir.
3. Çorabı topuğundan geçirir.
4. Çorabı yukarı çeker.

Beceri analizi

Geriye Zincirleme Yaklaşımı: Analizi yapılan becerinin basamaklarınının yapılış sırasına göre en son yapılandan en önce yapılan doğru sıralanmasıdır.

- Geriye Zincirleme Yaklaşımıyla Çorap Giyme Becerisinin Analizi:
 1. Ayak bileğine kadar giydirilmiş çorabı yukarı çekerek giyer.
 2. Topuğuna kadar giydirilmiş çorabı ayak bileğine çekerek giyer.
 3. Parmak uçlarına kadar giydirilmiş çorabı topuğuna çekerek giyer.
 4. Toplanıp eline verilmiş çorabı ayak ucuna geçirerek giyer.
 5. Katlanmış olarak önünde duran çorabı giyer.

Beceri analizi

- Analiz ve kullanım

1-Ölçüt Bağımlı Ölçü Araçlarının Hazırlanması

- Hedeflenen becerinin analizi yapılır. Beceri daha küçük alt basamaklara ayrılır.
 - Beceri yapılarak- bellekten
 - İleri zincirleme-tersine zincirleme
- Ölçüt bağımlı ölçü araçları bildirimler, ölçüt ve sorular bölümlerinden oluşur.
- Ölçüt belirlenir
- ÖBÖA'nın sorular bölümü iki farklı şekilde yapılır
 - Tek fırsat- sorular kısmında ana yönerge
 - Çoklu fırsat-Sorular bölümünde Bağımsız, Sİ, MO ve FY sütunları bulunur

2.Öğrencinin Yapabildiklerinin Belirlenmesi

- Tek fırsat yöntemi ile öğrencinin bir becerinin ne kadarını yapabildiği saptanır. Bu süreçte
 - Öğrencinin beceriyi gerçekleştirmesi için ortam ve materyaller düzenlenir.
 - Öğretmen çocuğa el yıkama ile ilgili bir çalışma yapacaklarını, çalışma sırasında öğrencinin yaptıklarını çizelgeye işaretleyeceğini, kurallar ve verilecek pekiştirmele ilgili bilgi verilir.
 - Beceri ile ilgili ana yönergeyi verir (Ellerini yıka)
 - Öğrencinin bağımsız ve doğru gerçekleştirdiği basamaklar beceri bölümüne + olarak işaretlenir, öğrencinin yapamadığı , yanlış yaptığı basamakta durulur ve bu beceride başlayarak sonraki basamaklarda – olarak işaretlenir.

Çoklu fırsat yöntemi

- Çoklu fırsat Yönteminde amaç, öğrencinin becerinin hangi basamaklarını bağımsız olarak gerçekleştirdiklerini ve bağımsız gerçekleştirmediği her bir basamağı hangi ipucu ile gerçekleştirildiğini belirlemektir.
 - Ortam düzenlenir
 - Öğretmen ne yapacaklarını, kuralları ve kayıt çizelgesine işaretleme yapacağını, çalışma sonrası öğrenciye verilecek pekiştireci öğrenciye açıklar.

Çoklu fırsat yöntemi

- Öğrenciye ana yönerge verilir (Çorabı giy, ellerini yıka). Öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar ÖBÖA'nın bağımsız sütununa işaretlenir.
- Öğrenci beceri basamağını yapamaz ya da hatalı yaparsa durdurulur ve öğretmen o basamak ile ilgili sözel ipucunu verir (örn,sabunu eline al)
- Öğrenci sözel ipucu verildiğinde beceri basamağını gerçekleştirirse ÖBÖA 'da sözel ipucu sütunu işaretlenir.
- Öğrenci öğretmen tarafından beceri basamağı açıklanarak yapıldığında beceriyi gerçekleştirirse model olma sütununa işaretleme yapılır.

Çoklu fırsat yöntemi

- Öğrenci model olduğunda da beceri basamağını gerçekleştirmez ise ÖBÖA'da fiziksel yardım sütunu işaretlenir .
- Öğretmen öğrenciye fiziksel yardımda bulunup beceri basamağını gerçekleştirmez.
- Beceri basamağındaki beceri diğer basamaklar için yapılması gereken bir davranış ise öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesi sürecine son verilir (iki eli ile pantolonun iki yanından tutma- pantolon giyme)

Çoklu fırsat yöntemi

- Beceri basamağındaki davranış , izleyen beceri basamaklarının gerçekleştirilmesinde sürdürülmesi gereken davranışlar değil ise bu beceri basamağı öğrenci görmeden öğretmen tarafından yapılır (ellerini yıkama- musluğu açma)
- Öğrencinin izleyen basamakları bağımsız yapmasını sağlamak amacı ile devam et denilir ve 1-2 sn beklenir.
- Öğrenci beceri basamağını yapamaz yada hatalı yaparsa, buraya kadar anlatıldığı şekli, ile ipuçları sıralanarak beceri basamağını yapması beklenir

-
- Performans alınırken öğrencinin doğru yada yanlış gerçekleştirdikleri beceri basamaklarına ilişkin olumlu yada olumsuz hiçbir tepkide bulunulmaz

Öğretimin planlanması

- Öğretim amaçlarını gerçekleştirecek biçimde, öğretim yöntemini, araç-gereçleri, ortamı, öğretim zamanını, pekiştiricileri öğretim süresini içeren öğretim programı hazırlanır.
- Öğretim sürecine etki edebilecek olan problem davranışlar belirlenir ve azaltılması için kullanılacak işlem süreçleri belirlenir.
- Öğretim sırasında öğrenci performansında olan değişikliklerin nasıl izleneceği saptanır.

Öğretimin planlanması

- Hedeflenen becerinin
 - edinim,
 - akıcılık,
 - kalıcılık ve
 - genelleme aşamalarının planlanması

Uzun dönemli amaç ve alt amaçların yazılması

- UDA: öğrenciyi o beceriyi bağımsız olarak yapar hale getirmektir
- Bu UDA'ya ulaşılabacak şekilde alt amaçların oluşturulması öğrencinin beceride yapabildiklerini belirleme yöntemine göre farklılık gösterir
- Tek fırsat yöntemine göre öğrencinin bir beceride yapabildiklerini belirledikten sonra öncelikle UDA oluşturulur daha sonra KDA oluşturulurken iki farklı sıra izlenir

Eğer ele alınan beceri temel öz bakım becerilerinden biri ise

- Öğrenci beceri basamaklarından çoğunu bağımsız olarak gerçekleştiremiyorsa ve öğrenci basit taklit becerilerine sahip değilse öğrencinin bağımsız olarak yapamadığı alt amaçların sırasıyla
 - Öğrenciye fiziksel yardımda bulunulduğunda yapar
 - Öğrenciye sözel ipucu verildiğinde yapar
 - Öğrenci bağımsız olarak yapar şeklinde sıralanabilir

Ele alınan beceri, öz bakım becerilerinin kazanılma sıklığında daha üst sıralarda yer alıyorsa

- Öğrenci taklit etme becerilerine sahip ise öğrencinin yapamadığı basamaklar için ilk alt amaçların
 - Öğrenci model olduğunda yapar
 - Öğrenci sözel ipucu verildiğinde yapar
 - Öğrenci bağımsız olarak yapar şeklinde verilmesi uygundur

Çoklu fırsat yöntemine göre

- Öğrencinin bir beceride yapabildiklerinin belirlenmesinin ardından önce uzun dönemli amaç oluşturulur ve daha sonra her bir beceri basamağına ilişkin olarak öğrencinin yapabilme düzeyine göre alt amaçlar oluşturulur.
- Öğrencinin bir beceri basamağındaki düzeyi “fiziksel yardımda bulunulduğunda yapıyor” şeklinde ise, amaçlar önce öğrenci fiziksel yardımda bulunulduğunda, daha sonra sözel ipucu verildiğinde en son ise bağımsız yapar şeklinde sıralanır

Amaçların düzenlenmesi

- Öğrenci için belirlenen alt amaçlar farklı yaklaşımlara göre düzenlenerek öğretim içeriği oluşturulabilir
 - İleri zincirleme
 - Tersine zincirleme
 - Tüm beceri

İleri zincirleme yaklaşımına göre

1. UDA: Amaçlar düzenlenirken önce becerinin bütünü bağımsız gerçekleştirmeye yönelik UDA konulur.
 - Ahmet bağımsız olarak çorabını giyer.
2. KDA: Uzun dönemli amaca ulaşılabacak şekilde her bir temel becerinin bağımsız olarak gerçekleştirilmesine yönelik olarak önce yapılan temel beceriden sonra yapılan temel beceriye doğru kısa dönemli amaçlar oluşturulur.

KDA1. Ahmet bağımsız olarak tırnak makasını tutar.

ÖA1. Tırnak makasının bastırılan uçlarını baş ve işaret parmağı ile kavrayarak tutar.

ÖA2. Tırnak makasını tuttuğu eli ile aşağı yukarı bastırarak tırnak makasının uçlarını birleştirir.

KDA2. Ahmet bağımsız olarak tırnak makasına tırnağı yerleştirir.

ÖA1. Tırnağına yapıştırılan takma tırnağın ucunu tırnak makasının kesici kısımlarının arasına yerleştirir.

KDA3. Ahmet bağımsız olarak tırnağını keser.

ÖA1. Tırnak makasının tuttuğu kısımlarına bastırır.

İleri zincirleme yaklaşımına göre

- Her bir kısa dönemli amaca ulaşacak şekilde alt amaçlar, önce yapılan beceri basamağından, sonra yapılan beceri basamaklarına ve her bir beceri basamağında en fazla yardım içeren ipucu verilenden en az ipucu verilmesine doğru sıralanarak yazılır.

Tersine zincirleme yaklaşımına göre,

1. UDA: becerinin bütünün bağımsız yapılmasına yönelik amaç konudur

- Ahmet bağımsız olarak çorabını giyer

2. UDA'ya ulaşacak şekilde her temel becerinin bağımsız olarak gerçekleştirilmesine yönelik en son yapılan temel beceriden en önce yapılana doğru KDA'lar oluşturulur

- Ayak parmaklarından geçirilmiş çorabı giyer
- Eline verilmiş çorabı giyer
- Önünde duran çorabı giyer

Tersine zincirleme yaklaşımına göre

3. Alt amaçlar:

- Her bir kısa dönemli amaca ulaşmak için önce yapılan beceri basamağından sonra yapılan beceri basamağına doğru ve her bir beceri basamağının en fazla yardım içeren ipucu ile yapılmasından en az ipucu ile gerçekleştirilmesine doğru sıralanır

Tüm beceri yaklaşımına göre

1. UDA: Tüm becerinin bağımsız yapılmasına yönelik UDA konulur
2. KDA: Uzun dönemli amaca ulaşacak şekilde becerinin en fazla ipucu ile gerçekleştirilmesinden en az ipucu ile gerçekleştirilmesine doğru becerinin bütününe içeren KDA'lar oluşturulur
3. KDA'ları kapsayacak şekilde önce yapılandan sonra yapılane doğru amaçlar sıralanır

UDA. Suna bir dönem sonunda gerektiği durumlarda bağımsız olarak fermuarı kapatır.

1. KDA. Suna gerektiği durumlarda fiziksel yardımla fermuarı kapatır.
2. KDA. Suna gerektiği durumlarda sözel ipucu ile fermuarı kapatır.
3. KDA. Suna gerektiği durumlarda bağımsız olarak fermuarı kapatır.

-
- Tüm beceri, ileri zincirleme ve tersine zincirleme yaklaşımlarına göre amaçların düzenlenmesinde, ilk basamak üç yaklaşım için de uzun dönemli amaç belirlemektir.
 - Tüm beceri yaklaşımına göre amaçların düzenlenmesinde kısa dönemli amaçların oluşturulması, ileri ve tersine zincirleme yaklaşımına göre kısa dönemli amaçların oluşturulmasından farklılık göstermektedir.

- Tüm beceri yaklaşımında kısa dönemli amaçlar becerinin ~~bütününün en fazla ipucuyla gerçekleştirilmesinden en az ipucuyla gerçekleştirilmesine doğru~~ bir sıra izlemektedir.
- ileri zincirleme ve geri zincirleme yaklaşımlarında kısa dönemli amaçlar her bir temel beceri için konulmaktadır.
- İleri ve geri zincirleme yaklaşımlarına göre kısa dönemli amaçların oluşturulmasındaki farklılık ise, ileri zincirleme yaklaşımlarında temel beceriler için konulan kısa dönemli amaçların **en önce yapılandan en son yapılanaya doğru** bir sıra izlemesi,
- tersine zincirleme yaklaşımında temel beceriler için konulan kısa dönemli amaçların en son yapılandan en önce yapılanaya doğru bir sıra izlemesi olmaktadır.

-
- Kısa dönemli amaçları gerçekleştirecek şekilde alt amaçların sıraya konulması, her üç yaklaşımda da en fazla ipucu gerektirenden en az ipucu gerektirene doğru olmaktadır.

ÖĞRETİMİN PLANLANMASI

- Öğrencinin kaba değerlendirme ile performansının alınması
- Öğrencinin yapamadığı becerilerin belirlenmesi ve öncelik sırasına göre sıralanması
- Öğrenci için hedef beceriler seçilmesi
- Öğrencin hedef becerilere yönelik ayrıntılı değerlendirme ile performansının alınması
- ÖBÖA'ya göre UDA ve KDA'ların belirlenmesi
- Amaçların düzenlenmesinden sonra

Öğretimin planlanması

- Öğrencinin gerçekleştiremediği alt amaçlara yönelik öğretim planı hazırlanır.
- Öğretim planında
 1. Öğrencinin beceriyi yapabilme düzeyi
 2. Öğretim amacı
 3. Öğretim yöntemi
 4. Öğretim amacının gerektirdiği araç ve gereçler
 5. Öğretim ortamı ve
 6. Kullanılacak pekiştireçler

Becerinin öğretilmesi

- Doğrudan Öğretim Yöntemi
- Yanlıssız Öğretim Yöntemleri

Öğretimim planlanması-öğretim yöntemleri

- Artan bekleme süreli öğretim
- Davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretim
- Davranış öncesi ipucu ve silikleştirmeyele öğretim
- Aşamalı yardımla öğretim
- İpcunun sistematik olarak artırılması
- İpucunun sistematik olarak geri çekilmesi
- Sabit bekleme süreli öğretim
- Eş zamanlı ipucu ile öğretim

İpucunun verilmesi ve sistematik olarak geri çekilmesi

- Öğrencinin doğru tepkide bulunmasını sağlayacak en yüksek ipucu sunulmasıyla öğretime başlanarak zamanla ipucu ortadan kaldırılır
 - Fiziksel yardım
 - Model olma
 - Sözel ipucu
 - İşaret ipucu

Önemli

- Davranışın yapılmasını sağlayacak uyaran (ayırt edici uyaran) ortamda bulunmalıdır (el yıkama-sabun, musluk havlu)
- İpuçları sistematik olarak geri çekilmelidir (ipucu bağımlılığı)

İpuçları-fiziksel yardım ve geri çekilmesi

- Sözel ipucu ile birlikte kullanılır (zamanla FY geri çekerek sadece Sİ verilmesi hedeflenmektedir)
- Öğretmen öğrencinin arkasından geçerek beceri basamağını öğrenciye yaptırır (karışıklığı önlemek için)
- Yemek eme gibi uzun süren beceriler için öğretmen öğrencinin kullandığı eli tarafına, hafif öğrenciye dönük oturur

İpuçları-fiziksel yardım ve geri çekilmesi

- Öğrencinin elinden sıkıca tutularak becerinin yapılması ve ne yapıldığının söylenmesi

Öğrencinin katılımı hissedildikçe

- elin daha hafif tutularak yaptırılması ve ne yapıldığının söylenmesi
- Elin öğrencinin eline /bileğine hafifçe konulması ve yapılanların açıklanması
- Elin öğrencinin elinin yanında bulundurulması ve yapılanların açıklanması
- Eğer beceri tüm kolun kullanımını gerektiren bir beceri ise, elin üstü, bilek, kol, dirsek ve omuza doğru geri çekilir.

İpuçları-model olma

- Öğrencinin taklit becerilerine sahip olması gerekir
- Model olma sözel ipucu ile birlikte kullanılır ve model olma geri çekilerek öğrencinin sadece sözel ipucu ile beceriyi yapması hedeflenir
- Öğretimin başında basamağın tamamı hem yapılarak gösterilir hem de ne yapıldığı açıklanarak öğrencinin yapması istenir, daha sonra becerinin daha az bir kısmına model olunur ve en son sadece sözel ipucu verilir

Sözel ipucunun verilmesi ve geri çekilmesi

- Yapılması istenen davranışın sözel olarak ifade edilmesidir
- Sözel ipucu öğrenci için anlamlı olmalıdır
- Öğrenci beceride bağımsızlaştıkça geri çekilir
 - Her iki elinle pantolonun belinden tut
 - Pantolonun belinden tut
 - Pantolonu tut
 - Tut
 - Fısıltı

Öğretimin değerlendirilmesi

- Öğrencinin, öğretim süresince ve öğretim sonunda sürekli olarak değerlendirilmesi gerekir
 - Tek fırsat
 - Çok fırsat